

עוזם עין אחת | קופסה שחורה

ביקור בתערוכתו של יונתן הירשפולד, "בארות נשברים", גלריה גבעון, תל אביב

+ קריית צו

49

יונתן הירשפולד, "בארות נשברים", גלריה גבעון, תל אביב

גוף היצירה הרבוד של יונתן הירשפולד הוא קופסה שחורה של נפש האמנות הישראלית, דבר הבא לידי ביטוי במיחוד בתערוכה המורכבת זוatta, האישית יותר מקודמתה.

עוזי צו

התראות במיל

19.11.2018 עד 25.1.2019

"כי שתים רעות עשה עמי אוטי עזבו מוקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכולו הנימם" (רומיחו ב' י'ג). שם התערוכה והדיםיים בה הם מראות מהברית החדשה שהו לאיקנות של התרבות המערבית. הטינגור העתיק במקבץ העבודות הנוכחי הוא הדימוי החזר של קבשו הריק של לזרום, לאחר שבן האלוהים החיזו ממהתמים, או קבשו הריק של ישו עצמו כפי שצייר אותו הנס הולביין הבן (אטום עד מחנק בתיבת הקבר המלבני הצר והארוך, מבט מהצד, בניגוד שבין גיאומטריות המלבן לנוף המת, שהירשפולד חיציאו מהקבר).

הרישום והציור של הירשפולד קורים בדיק במקומות שבו נגמרת המלה ומתחילה הדימוי. המלה כבר לא נוכחת אך הדימוי ממשיך אותה. לפחות בהתחלה הוא עוד מספר אותה אף הוא נסוק ומסתלסל בחיק עצמו. בלבד המאבק המתחולל בעשייתו של הירשפולד נדמה שהוא מנסה להפוך את מקומו בנצח כלשהו, לכתוב את שמו על פני הזמן החזוב: "hirshfeld", "הירשפולד", "הירשפולד", וכי שחתם כמה פעמים בשולי אחת העבודות היפות בתערוכה, שבה מונחת גולגולת, זעירה, רשומה בקנו נפלא, על אדן הקבר הנשאר בריקנות הפיסית, כשמהנגולות, המוטלת בקוצה כמשקל על לשון מאזניים, משתלחות אל החלל מין קרונות שעפ מפתיעות העשוויות ממשחק עשיר של צבעים וצורות. ואומרו, מתחת גולגולת הירשפולד חותם את שמו ארבע פעמים, ממשיך את גולגוליו של ה"מננטו מורו" (זכיר את הממות, חיפוש המעניין לעשיותוஇ) דחופות קיימות בלתי פossible.

התערוכה כמלול היא מעין קvipetta כניסהית או גלגול של מערת קבורה מתתקופת בית שני וכל העבודות בהן דיפטיכים, שקו שבר מבתר באופן דק וחד הן את הנירות והן את הבדים. החתך הזה היה שם בילדתן, חלק מזהותן, והירשפולד כמו מנסה לכוסות ואחותו אותו בחומריות הצבעים, והדבר מעניק להן פגעות יתירה. כשר גיאוגרפי שחלקו עלולים לנوع בכל רגע.

יונתן הירשפולד, קבר (רקע), קטע צילום: עוזי צו
זה בולט במיוחד בעבודה "קבר". דיפטיך גדול ממדים על שני בדים שבקרקעינו שירוטט הירשפולד ביראליהם חמור סבר את תיבת הקבר הצר והماורך הכלוא את אפולויתו החמה של העץ שממנו הוא מנגר (מעשה ידי של יוסף הנגר, אבי הבן המת החזר ממהתמים). ואלו על פני גובה הבדים הוא משתלח בסורנים מוקשטים משתברים של צבעים, בצלבונוויות קרייה מורייקה שהבלחים של חום עלולים בה מבפנים. מופשט הטמן בחובו מרוח המופשט של "אופקים חדשים".

לפנינו ניגוד מהם המציג כאן עדין בהפרדת כוחות שבין הריאליזם החד והמדויק הכנצרי של הקבר הנטוש, לבון הנס המופשט החגני היישראלי המתחולל מעליו ומוחזקה לו, נס התחייה של האדם והעם. יש לבחון מקרוב את האופן שבו הצלבומים בחומריות הסמוכה, מנסים להסתיר, לחבר ולרפא את הקבר החתום את החיזון כלו לשנים כבברית בין הבתרים.

פעמים ציר "קבר" נסף, מהשנה האחרונות, שבו הירשפולד תוחם את הקבר העוזב בק רקעית הציר בצורות שרוטוט מודיעק ונפח של הכרוכו הרנסנסי על פיתוחיו המוזהבם ההרמוניים, כרכוב המחבר בין גנוו של הקדוש לנוף הכנסייה עצמה. אך מעל הקבר מתחולל לו חזין פראי של רקפות ענק, יצאות חליציה של רקפותו המקוננות האנושיות של משה גרשוני, רקפות סמכיות שבשן מעור ואור עליו המוריקים נמזג אל לשונות החושך העבה המחוללות לכל עבר. והחיזון כלו גולש מעל מפתן הקבר ופולש בברבריות מאוחרת אל הריאליזם החדש הנוכרי בעוצמה רבה.

עבודות הנני של הירשפולד, שיש להן נוכחות ממשמעותית בתערוכה, הן נפלאות. אלה ניירות שעברו תהילך מהיר של יישון בשלאק המعنיך להם איזו קרינה מתעתעת של זמן ומקום אחרים, אך ההתרחשות על פניהם חיונית ומהירה כרשימים חפויים של הנפש היוצרת.

ב"ילא כתורת, 18" רקפות היפה של גרשוני עוברות לנגד עינינו אובלוציה מואצת ונהפכים לצמד ברבוריום ברוטליים הניצבים זה כנגד זה על שני חזאי דיפטיך הנירות, ורדדים, גנטיבים, האחד בחושך והשני על פניו להבות עלי הכותרת, כשקו רקיע מוקשת מחבר בהרמוני בין החצאים הנכיצים.

בדיפטיך ניירות אחר שכבת השלאק פושה כמשקע המסרב להתיבש על פני לובן הנני. הכנף הימנית נותרת עירומה בעור השלאק הרוטט בה מבנים, ובכנף

הشمאלית, בקן האמצע, הירשפולד משרות בדיקת מתימתי את פינת כרכוב הקבר על פרטיו המוציאלים, שעלי רוחצת לה אבראה של חושך שנמצואות של רוד

חם ובהיר.

הסכמה האורבת כל העת להירשפולד היא ההתאהבות בעשייה של עצמו, בוירטואוזיות הירשפולדית. הרISON הזה בא לידי ביטוי באופן מודגש בצמד הדיפטיכים "ן מהוק" הנמנע מכל יופי ובורח להתבוסס באיזו גולמיות בסיסית. שני

צמדים בדים על אותו הקיר, נדים לשער לילה סמיכים נטוועים אנקים, שבהם נפקחות ענפים זעירות זוממות משורה, חזניות, והמלים המתגלגלות להן מעצמן:

"קרב יום קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה".

את התערוכה מלואה קטלוג נאה בין הפרסות לשלים (עיצוב: יקי שגב). באחד הציורים בו הירשפולד מציר את גופת לזרום או ישו כלואה במלון קבר; ציר שבו יכולות הפלسطית הרנסנסית מודגמת את כוחה להמחיש את העוצמה המקורית של הנוף האנושי. טוב שהציגו לא נאצר בתערוכה.

הקטלוג מסתיים בעבודה על נייר, "הקבר האחרון", שהוא כמעט לא כלום: בשלאק ועיפרון הירשפולד רושם ומשרטט על האור הנעכר את הקבר החצוב בנפש, קבר הרוח, נס האמנות, זו צירה המעליה באובי את עבודות המרגיניה והנרטיב של גרשוני משנות השבעים.

(עד 8.12)